

TALENT FIRST -HANKE

ASETTAUTUMISPALVELUT JA -PROSESSI POHJOIS-SAVOSSA -SELVITYS

Loppuraportin toteuttanut MDI, 28.4.2025

Laura Koivisto-Khazaal • Satu Kokkonen

SISÄLTÖ

1. TAUSTOITUS	3
1.1 Selvityksen tarve, lähtökohdat ja toteutus	3
1.2 Pohjois-Savon väestökehitys	3
1.3 Termit — toimijat ja kenttä	6
2. ASETTAUTUMISEN POLUT KOHDERYHMITÄIN	8
2.1 Asettautumisprosessin eri osa-alueet	8
2.2 Työperusteiset maahanmuuttajat	9
2.3 Koulutusperusteiset maahanmuuttajat	10
3. KOTOUTUMINEN: TEORIASSA JA KÄYTÄNNÖSSÄ	12
3.1 Kotoutuminen teoriassa	12
3.2 Onnistunutta asettautumista ja kotoutumista tukevat hyvät käytännöt	14
4. EHDOTUKSIA ASETTAUTUMISPROSESSIN KEHITTÄMISEKSI POHJOIS-SAVOSSA	17
5. LÄHTEET	19

1. Taustoitus

1.1 Selvityksen tarve, lähtökohdat ja toteutus

MDI toteutti keväällä 2025 selvityksen asettautumisprosessista ja -palveluista Pohjois-Savossa Talent First Kuopio -hankkeen tilauksesta. Selvityksessä on hyödynnetty Talent First -hankkeen toimittamia taustamateriaaleja sekä perehdytty Pohjois-Savon eri toimijoiden palveluihin verkossa saatavilla olevan tiedon avulla sekä täydentävillä haastatteluilta (12 kpl) ja tietopyynnöillä.

Tämä selvitys pyrkii rakentamaan jo olemassa olevan tiedon pohjalle. Pohjois-Savon ELY-keskus tuotti vuonna 2024 selvityksen Pohjois-Savon kuntien sekä maakunnassa toimivien yritysten ja oppilaitosten näkemyksistä asettautumispalveluiden nykytarjonnasta, toimijoista ja rooleista. Tässä Talent First-hankkeen toimeksiantamassa ja MDI:n toteuttamassa selvityksessä syvennetään ymmärrystä asettautumisesta Pohjois-Savoon kohderyhmittäin ja tuodaan esiin kokemuksia asettautumisprosessin sujuvuudesta ja haasteista. Lisäksi asettautumisen kokonaisuutta täydentää yleiskatsaus kotoutumisen prosessista sekä alueen kotoutumiseen liittyvistä palveluista.

Selvityksen kohderyhminä olivat työ- ja koulutusperusteiset maahanmuuttajat. Asettautumisen polkuja tarkasteltiin eri profiilien pohjalta: EU:n ulkopuolelta saapuvat, EU:n alueelta saapuvat ja jo Suomessa asuvat maahanmuuttaneet sekä kausityöläiset. Koulutusperusteisissa maahanmuuttajissa keskityttiin vain kansainvälisiin opiskelijoihin, eli vaihto-opiskelijoita ei tässä huomioitu. Toissijaisina kohderyhminä olivat puoliset (joko työtön työnhakija tai työvoiman ulkopuolella), kansainvälistä suojelua saavat henkilöt ja kantasuomalaiset.

Haastatellut tahot edustivat laaja-alaisesti alueen sidosryhmiä ja suppeammin kohderyhmiä:

- Työnantajatahot: kansainvälistä rekrytointia tekevä henkilöstöalan yritys, paikallinen yritys sekä marjatila.
- Oppilaitokset: yliopisto ja ammattikorkeakoulu: University of Eastern Finland & Savonia
- Julkiset toimijat: Pohjois-Savon ELY-keskus, työllisyysalueen Eures-asiantuntija, Talent Hub-hanke, työllisyysalueet: Kuopio (International House Kuopio), Keski-Savo ja Ylä-Savo.
- Kohderyhmä: kummankin haastatellun oppilaitoksen kansainvälinen opiskelija.

Selvityksen havainnoista järjestettiin webinaari 27.3.2025. Tämä raportti summaa selvityksen keskeiset teemat, havainnot ja antaa työkaluja aiheen parissa työskentelyyn jatkossa.

1.2 Pohjois-Savon väestökehitys

Pohjois-Savossa asui yhteensä noin 248 800 asukasta vuonna 2024. Maakunnan keskuskaupungissa Kuopiossa asui yli puolet (50,5 %) maakunnan väestöstä. Muita keskittymiä maakunnassa olivat seutukaupungit Iisalmi, Suonenjoki ja Varkaus, joiden yhteenlaskettu osuus maakunnan väestöstä oli hieman alle viidennes (18,8 %).

Pohjois-Savon väkiluku laski noin 4 520 henkilöllä eli 1,8 prosentilla vuosien 2010—2024 aikana. Väestönlaskun taustalla oli ensisijaisesti erittäin negatiivinen luonnollinen väestönlisäys ja toissijaisesti muuttotappiot maan sisäisestä muuttoliikkeestä. Maahanmuutosta saadut muuttovoitot kuitenkin tasapainottivat Pohjois-Savon väestön supistumista merkittävästi. Väestökehitys oli myös maakunnan sisällä kaksijakoista. Maakunnan keskuskaupungissa Kuopiossa (+11,9 %) ja sen kehyskunnassa Siilinjärvellä (+1,2 %) väkiluku kasvoi, kun taas muualla maakunnassa supistui voimakkaasti vuosien 2010—2024 aikana. Suhteellisesti tarkasteltuna väestönlasku oli voimakkainta Rautavaarassa (-24,5 %), Vesannolla (-23,7 %), Sonkajärvellä (-23,6 %), Kaavilla (-23,3 %) ja Keiteleellä (-21,9 %).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna Pohjois-Savon eläkeikäisten määrät kasvoivat, mutta lasten ja työikäisten määrät laskivat vuosien 2010—2024 aikana. Lasten eli 0—14-vuotiaiden määrät laskivat Pohjois-Savossa noin 14,3 prosentilla vuosien 2010—2024 aikana johtuen syntyvyyden merkittävästä alenemisesta. Lasten määrät vähenivät kaikissa muissa maakunnan kunnissa paitsi Kuopiossa, jossa määrät kasvoivat maltillisesti. Työikäisten eli 15—64-vuotiaiden ryhmässä laskua tapahtui Pohjois-Savossa noin 10,6 prosentilla ajanjakson aikana. Laskun taustalla oli etenkin ikärakenteen vanheneminen eli ikäryhmään tulevat ikäluokat olivat pienempiä kuin ikäryhmästä pois siirtyneet. Lisäksi myös maan sisäisestä muuttoliikkeestä kärsityt muuttotappiot lisäsivät supistumisen voimakkuutta.

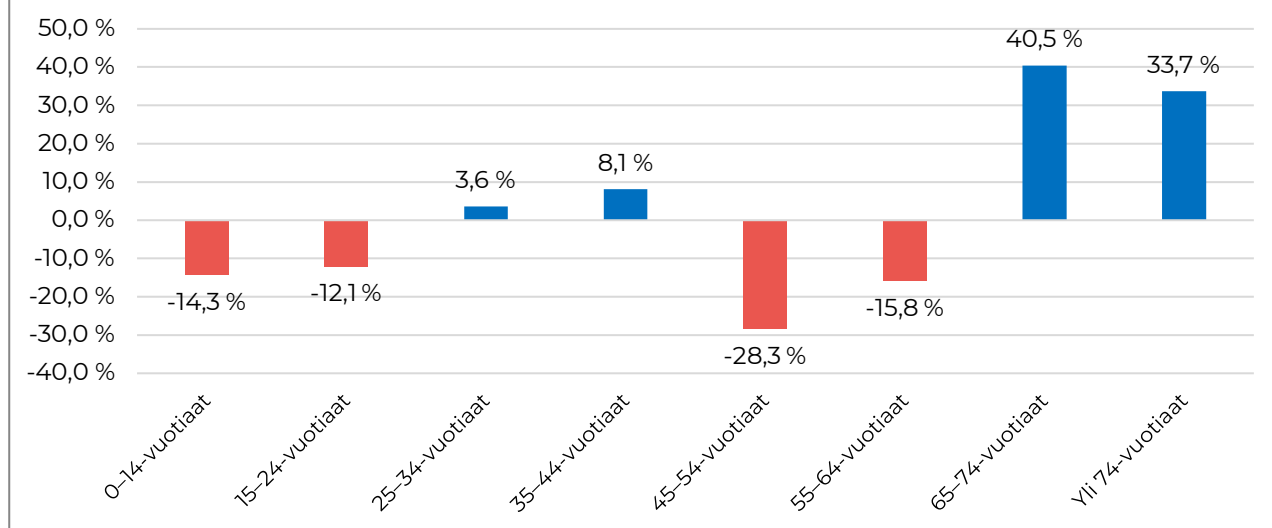
Maahanmuutosta saadut suuret muuttovoitot sen sijaan vähensivät merkittävästi supistumisen voimakkuutta. Ilman maahanmuuttoa maakunnan työikäisten määrät olisivat vähentyneet huomattavasti voimakkaammin. Työikäisten sisällä olevien ikäryhmien kehityksessä oli kuitenkin eroja: 25—34- ja 35—44-vuotiaiden ikäryhmissä tapahtui kasvua, kun taas 15—24, 45—54- ja 55—64-vuotiaiden ikäryhmissä laskua. Aluetasolla tarkastellessa työikäisten määrät kasvoivat ainoastaan Kuopiossa.

Eläkeikäisten kehitys oli Pohjois-Savossa voimakkaasti kasvavaa toisin kuin lasten ja työikäisten kehitys. Kasvua tapahtui eläkeikäisten ryhmässä noin 37,2 prosentilla vuosien 2010—2024 aikana. Eläkeikäisten ryhmän kasvun taustalla oli pääosin ikärakenteen vanheneminen. Kasvua tapahtui kaikissa maakunnan kunnissa.

Kieliryhmittäin tarkasteltuna Pohjois-Savon väestönkehitys oli myös erittäin kaksijakoinen. Kotimaisia kieliä puhuvien määrä laski noin 13 350 henkilöllä eli 5,4 prosentilla vuosien 2010—2024 aikana. Väestönlaskun taustalla oli pääosin erittäin negatiivinen luonnollinen väestönlisäys eli syntyneiden määrä oli huomattavasti alhaisempi kuin kuolleiden määrä. Kotimaisia kieliä puhuvien määrä kasvoi Kuopiossa, mutta laski kaikissa muissa maakunnan kunnissa ajanjakson aikana.

Vieraskielisten määrät sen sijaan kasvoivat noin 8 930 henkilöllä Pohjois-Savossa eli yli kolminkertaistuivat ajanjakson aikana. Kasvun taustalla oli suurimaksi osaksi maahanmuutosta saadut erittäin suuret muuttovoitot. Etenkin viime vuosien aikana muuttovoitot ovat kasvaneet erittäin voimakkaasti johtuen ukrainalaisten kotikuntavalinnoista sekä työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton kasvusta. Kaikissa Pohjois-Savon kunnissa vieraskielisten määrät kasvoivat ajanjakson aikana. Kasvu oli määrällisesti voimakasta etenkin Kuopiossa, Iisalmessa ja Varkaudessa.

Väestönmuutos ikäryhmittäin (%) 2010-2024

KUVIO 1: Pohjois-Savon väestönmuutos ikäryhmittäin vuosien 2010–2024 aikana. Lähde: Tilastokeskus, StatFin; väestörakenne.

Kunta	Kotimaisia kieliä puhuvien muutos 2010–2024	Vieraskielisten muutos 2010–2024	Muutos yhteensä 2010–2024
Iisalmi	-2 342	+710	-1 632
Joroinen	-1 068	+226	-842
Kaavi	-828	+40	-788
Keitele	-611	+54	-557
Kiuruvesi	-1 888	+85	-1 803
Kuopio	+7 441	+5 889	+13 330
Lapinlahti	-1 727	+180	-1 547
Leppävirta	-1 713	+128	-1 585
Pielavesi	-1 124	+17	-1 107
Rautalampi	-635	+95	-540
Rautavaara	-487	+28	-459
Siilinjärvi	-80	+339	+259
Sonkajärvi	-1 131	+30	-1 101
Suonenjoki	-1 134	+168	-966
Tervo	-335	+17	-318
Tuusniemi	-588	+35	-553
Varkaus	-3 868	+760	-3 108
Vesanto	-607	+32	-575
Vieremä	-726	+96	-630
Pohjois-Savo	-13 451	+8 929	-4 522

TAULUKKO 1: Pohjois-Savon kuntien väestönmuutos kieliryhmittäin vuosien 2010–2024 aikana. Lähde: Tilastokeskus, StatFin; väestörakenne.

1.3 Termit — toimijat ja kenttä

Asettautumisen ja kotoutumisen teemaan liittyy paljon toimijoita ja käsitteitä. Raporttiin on teemojen käsittelyä helpottamaan koottu keskeisimmät toimijat ja käsitteet sekä kotoutumislain (681/2023) pohjalta asettautumisen ja kotoutumisen kenttää jäsentävä taulukko.

Selvityksen keskeisimmät käsitteet (TEM 2025, kursivoidun käsitteet ovat suoria lainauksia)

Maahanmuuttaja: *ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden.*

Asettautuminen: maahanmuuttajan asioiden järjestäminen heti maahantulon jälkeen. Tähän liittyvät viranomaisasiat (oleskelulupa, rekisteröityminen, sähköinen tunnistauminen) sekä arkielämään, kuten asumiseen (asunto, sähkösojimus, vakuutukset) ja asioiden hoitamiseen (puhelinliittymä, pankkitili, verokortti) liittyvät asiat.

Kotoutuminen: maahanmuuttajan yksilöllinen, mutta vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa tapahtuva prosessi, jonka tavoitteena on maahanmuuttajan osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan sekä samalla uudessa kotimaassa elämiseen liittyvien tietojen ja taitojen omaksuminen.

Kotoutumispalvelu: *Lakisääteinen kotoutumista edistävä palvelu* Huom. tämän selvitystyön pääkohderyhmät, eli työ- ja koulutusperusteiset maahanmuuttajat, eivät kuulu lakisääteisten kotoutumispalveluiden piiriin, ja näin ollen he eivät ole kotoutuja-asiakkaita työskennellessään tai opiskellessaan.

Kotoutuja-asiakas: *maahanmuuttaja, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma.*

Kotoutumisohjelma: *kotoutumispalveluista koostuva kunnan palvelukokonaisuus.*

Kotoutumissuunnitelma: yksilöllinen kotoutumisen edistämiseksi laadittava suunnitelma, jossa sovitaan yhdessä kunnan/ työvoimaviranomaisen ja maahanmuuttajan kanssa hänelle sopivista kotoutumisen tavoitteista, palveluista ja palveluihin osallistumisesta.

Pohjois-Savossa asettautumiseen liittyviksi toimijoiksi tunnistettiin oppilaitokset, työnantajat, kunnat, työllisyysalueet, hyvinvointialueet, ELY-keskus, yritykset (kansainvälisiä osaajia työllistävät, rekrytointiyritykset) sekä järjestöt.

Termi	Lakisääteinen rooli (681/2023)	Toteuttajataho	Kohderyhmä
Asettautuminen	Kunta (ohjaus ja neuvonta)	Asettautuja, oppilaitokset, työpaikat, rekrytointiyritykset, palveluntarjoajat	Kaikki maahan/ paikkakunnalle tulijat
Asettautumisen edistäminen	Kunta: ohjaaminen palveluun tai toimintaan, ELY: alueellinen kehittäminen ja yhteistyö, KEHA: valtakunnallinen tuki	Oppilaitokset, työpaikat, rekrytointiyritykset, kunta	Työ- ja koulutusperusteiset tulijat (kotouttamisohjelman ulkopuolella olevat)
Kotoutuminen	Kotoutuja-asiakas (velvollisuus noudattaa kotoutumissuunnitelmaa), yhteiskunta (velvoite yleisesti edistää yhteiskunnan vastaanottavuutta osana kotoutumisen edistämistä)	Maahanmuuttajat, yhteiskunta	Maahanmuuttajat, yhteiskunta
Kotoutumisen edistäminen	Kunta (palvelut), hyvinvointialue (hyte, suunnittelu ja kehittäminen), ELY: alueellinen kehittäminen ja yhteistyö, kuntien ja hyvinvointialueiden neuvonta, palveluiden valvonta (muiden kuin työnhakijakotoutujien osalta)	Kunta, työllisyysalue (työttömät työnhakijat)	Maahanmuuttajat, yhteiskunta
Kotoutumis-palvelu	Kunta, hyvinvointialue (monialainen kotoutumissuunnitelma)	Kunta, työllisyysalue (työttömät työnhakijat), hyvinvointialue, järjestöt	Kotoutuja-asiakkaat

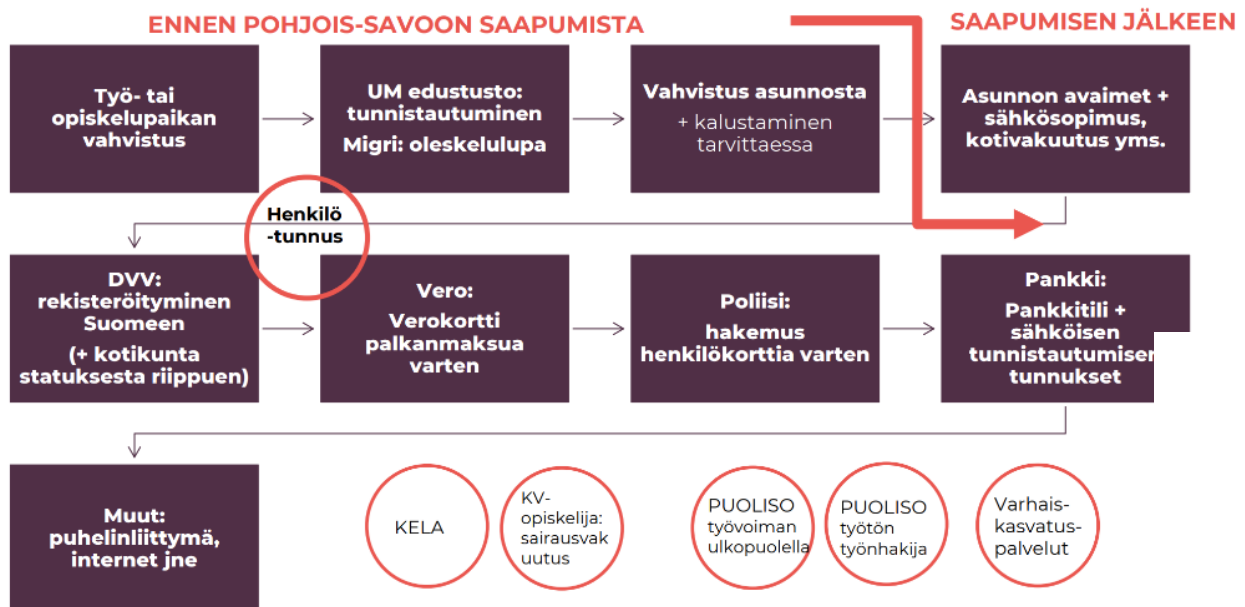
TAULUKKO 2: Asettautumisen ja kotoutumisen roolit, toimijat ja kohderyhmät. (681/2023, selvityksessä kerättyaineisto)

2. Asettautumisen polut kohderyhmittäin

Asettautumisen merkitys ja asettautumisessa koetut mahdolliset haasteet nousivat laajasti esiin selvityksen aineistossa. Asettautumisen palvelupolku alkaa jo lähtömaassa oleskelulupaa hakiessa, kun työ- tai opiskelupaikka Suomessa on vahvistettu. Asunnon vahvistus jo ennen muuttopäivää on tärkeää, jotta henkilö voi ryhtyä suunnittelemaan muuttoa. Suomeen saapumisen jälkeen edessä on sekä viranomaisrekisteröitymisiä että arkeen liittyen asioiden käynnistämistä.

2.1 Asettautumisprosessin eri osa-alueet

Asettautumisen prosessi

KUVIO 2: Asettautumisen prosessissa on monia osa-alueita, niin lähtömaassa kuin Suomessakin. Viranomaisrekisteröitymisten lisäksi on muita arjen käynnistämiseen vaadittavia toimenpiteitä.

Oleskelulupa ja oleskeluoikeudet (yli 90 päivää): Maahanmuuttovirasto tai Digi- ja väestötietovirasto

- Pohjoismaiden kansalainen: Oleskeluoikeuden rekisteröinti Suomessa Digi- ja väestötietovirastossa, voi aloittaa työnteon heti Suomeen saavuttuaan.
- Muu EU-kansalainen: Oleskeluoikeuden rekisteröinti Suomessa Maahanmuuttovirastossa, voi aloittaa työnteon heti Suomeen saavuttuaan. Rekisteröinti tehtävä kolmen kuukauden sisällä maahantulopäivästä.
- Muu kuin Pohjoismaiden ja EU-maan kansalainen: Oleskeluluvan haku Maahanmuuttovirastosta työpaikan löydyttyä, ennen työn aloittamista ja ennen Suomeen muuttoa. Erilaisia lupamuotoja ja muita kriteereitä (ammattikohtaisuus, tuloraja yms.).

Suomalainen henkilötunnus: Maahanmuuttovirasto, Digi- ja väestövirasto tai Verohallinto. Tapauskohtaista, miltä viranomaiselta lupa haetaan ja onko henkilötunnus saatu jo oleskeluluvan haun yhteydessä

Osoitteen muutos: Digi- ja väestövirasto. Tilapäisen tai vakinaisen asuinosoitteen rekisteröinti, saattaa vaatia käyntiä paikan päällä virastossa.

Kotikunta: Digi- ja väestövirasto. Kotikuntarekisteröinti on erillinen rekisteröinti, eli henkilötunnuksen hakeminen tai osoitteen muutoksen tekeminen ei automaattisesti rekisteröi kotikuntaa. Kotikuntaoikeus riippuu oleskelulupatyypistä, ja kotikunnan saamisen edellytykset tulevat lainsäädännöstä.

Ulkomaalaisen henkilökortti: poliisi. Ilman suomalaisen viranomaisen myöntämää henkilökorttia pankki ei voi luovuttaa vahvan tunnistautumisen oikeuksia

Verokortti: Verohallinto. Ensimmäistä verokorttia haettaessa on suositeltavaa vierailta toimipisteessä jättämässä ensimmäinen verokorttihakemus.

Kela/sosiaaliturva: Oikeus Suomen sosiaaliturvaan määräytyy työskentelyn tai vakinaisen asumisen perusteella. Suomessa työskentelevä henkilö on useimmiten oikeutettu Kelan etuuksiin, mutta oikeuteen vaikuttaa muun muassa se, mistä henkilö muuttaa ja palkan määrä. Yksiselitteisiä, kaikkia koskevia ohjeita ei voida antaa, ja jokaista tulisi neuvoo ottamaan yhteyttä päätöksen tekevään viranomaiseen. Kansainvälinen opiskelija ei ole oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan.

Terveydenhuolto: Jos työntekijällä on Suomessa kotikunta tai Kela on myöntänyt hänelle asiakirjan ”Todistus oikeudesta hoitoetuuksiin Suomessa”, hän saa hoitoa julkisessa terveydenhuollossa asiakasmaksun hinnalla. Kansainvälisellä opiskelijalla tulee olla sairaskorvaus voimassa koko opintojen ajan. YTHS on pääsääntöinen terveydenhuollon palveluntarjoaja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainvälisille opiskelijoille (mutta ei vaihto-opiskelijoille).

Pankkitili: Pankkitiliä varten on mahdollista saada yleensä pankkikortti, mutta ennen luottokortin myöntämistä pankit haluavat nähdä tilillä kuukausittaista rahaliikennettä varmistuakseen asiakkaan maksukyvyistä. Vahvan tunnistautumisen verkkopankkitunnusten myöntämiseen pankeilla tarkat säännöt. Henkilöllisyys on todistettava poliisin myöntämällä ulkomaalaisen henkilökortilla tai Suomen passilla.

2.2 Työperusteiset maahanmuuttajat

Alla yleistävät kuvaukset työperusteisten muuttajien asettautumisen eri poluista Pohjois-Savossa haastatteluihin ja taustamateriaaleihin pohjautuen.

Jo Suomessa asuvat (myös kantasuomalaiset)

Mikäli henkilö asuu jo Suomessa (maahan muuttanut tai kantasuomalainen), ja muuttaa Pohjois-Savoon työn perässä, asunnon löytäminen on asettautumisen osalta suurin tehtävä. Oletettavasti henkilöllä on jo sähköinen tunnistautuminen käytössä, ja tällöin DVV-asioinnin (muuttoilmoitus yms.) voi tehdä sähköisesti. Muulle asettautumisen viranomaisprosessille tai arjen käynnistämisen prosessille (pankkitili, puhelinliittymä jne.) ei todennäköisimmin ole paikallisesti tarvetta.

EU-alueelta muuttava: julkiset työnvälityspalvelut ja EURES-asiantuntijoiden tuki

Työllisyysalueiden EURES-palvelut tarjoavat tukea EU/ETA-alueelta rekrytoitaessa. EURES-asiantuntija ohjeistusta maahantulon ja työlupaprosessiin liittyen sekä työnantajalle että työntekijälle. Prosessi aloitetaan usein Verosta, jotta henkilö saa suomalaisen henkilötunnuksen. Pääosin sähköpostitse annetaan infoa Suomesta ja perustietoa rekisteröitymisistä ja asettautumisesta. Henkilöä ohjataan asunnon etsinnässä yksityisille asuntosivustoille ja myös

kunnan asuntotarjontaa pyritään esittelemään. Saapumisen jälkeen, etenkin jos samanaikaisesti saapuu useampia työntekijöitä samalle työnantajalle, kaupunki tai kunta voi järjestää infotilaisuuden heille. Suomalainen tili avataan Pohjois-Savossa, ja mikäli tämän suhteen on viivästyksiä, usein on mahdollista käyttää olemassa olevaa eurooppalaista tiliä ensimmäisten palkanmaksujen yhteydessä. Huomioitavaa, että mikäli EU-alueelta saapuva henkilö ei ole EU-kansalainen ja perhe muuttaisi mukana, puolison viranomaisprosessi voi kestää päähakijaa pidempään. Tämä voi aiheuttaa viivästyksiä perheen muiden palveluiden saatavuudessa (esim. KELA ja varhaiskasvatus).

EU:n ulkopuolelta: yksityisen henkilöstöyrityksen palvelut

Mikäli henkilö muuttaa Pohjois-Savoon työnantajan valitseman henkilöstöyrityksen rekrytoimana, asettautumisprosessi voi olla kaikista suoraviivaisin. Usein kyse on henkilöistä, jotka tulevat EU:n ulkopuolelta. Henkilöstöyritys voi aikatauluttaa alun viranomaisasiat Helsingissä International House Helsingin toimipisteessä, jossa on mm. Veron, Kelan ja DVV:n palvelut keskitettynä yhteen paikkaan. Vain tilin avaaminen ja muut paikalliset asiat tehdään Pohjois-Savossa. Usein henkilöstöyritys järjestää myös asunnon, ja useimmiten työntekijä on ensimmäiset 12 kuukautta henkilöstöyrityksen palkkalisilla. Tällöin asettautumisen tukena on myös yrityksen paikallinen kontaktihenkilö.

Euroopasta kausityöläiseksi marjatilalle

Kausityöläiset palaavat usein samalle työnantajalle, jos ovat olleet Suomessa aiemminkin. Työnantaja tukee työntekijöitään viranomaisprosessin osalta ja mahdollistaa heille majoituksen tilan yhteydessä. Työsuhteen lyhydestä johtuen kausityöläisillä ei ole tarvetta paikalliselle tilille, ja palkka maksetaan joko käteisenä tai eurooppalaiselle tilille. Huomioitavaa, että kausityöläisten viranomaisprosessissa on runsaasti variaatioita riippuen henkilön statuksesta ja työsuhteen pituudesta:

- mikäli henkilö on tilapäisen suojelun statuksella oleva ukrainalainen, hän rekisteröityy ensin poliisilla, sitten vastaanottokeskuksessa ja sitten Verolla.
- mikäli henkilöllä on kausityötodistus ja alle 3 kuukauden työsuhde, riittää verokortin ja henkilötunnukseen saaminen Verolta.
- Mikäli henkilöllä on kausityölupa ja 3–6 kuukauden työsuhde, prosessi alkaa tunnistautumalla lähtömaassa Suomen konsulaatissa ennen muita viranomaisrekisteröitymisiä.

Haasteet

Viranomaispalveluiden suhteen haasteita on asiakaspalveluaikojen saatavuudessa ja kokonaisprosessin hitaudessa: moni eri viranomaisrekisteröinti pitkittää prosessin kestoja. Työperusteisten maahanmuuttajien kohtaamat haasteet Pohjois-Savossa liittyivät myös muihin kuin viranomaispalveluihin: pankkitilin avaamiseen paikallisesti ja sopivan asunnon löytämiseen ja tarpeen vaatiessa myös kalustamiseen ennen muuttoa. Lisäksi mitä kauempana työnantaja ja uusi koti sijaitsevat Kuopiosta ja viranomaisten toimipisteistä, sitä aikaa vievämpää on myös viranomaisrekisteröintiä hoitaminen.

2.3 Koulutusperusteiset maahanmuuttajat

Kansainvälisten opiskelijoiden osalta asettautuminen voi olla kaikista haastavinta. Pahimmassa tapauksessa haasteet alkavat jo lähtömaassa, jos oleskeluluvan saanti viivästyy. Tämä aiheuttaa lumipalloefektin, joka hidastaa ja vaikeuttaa kaikkia muita prosessin osa-alueita. Koska vasta oleskeluluvan vahvistamisen jälkeen opiskelija voi hakea asuntoa, on mahdollista, että opiskelija-asunnot ovat jo täynnä ja yksityisiltä markkinoilta asunnon löytäminen on todella haastavaa. Lisäksi opinnot ovat voineet alkaa jo kuukausiakin ennen Suomeen saapumista.

Eri viranomaisrekisteröitymisten tekeminen Pohjois-Savossa saapumisen jälkeen vie aikaa, ja vaikeuttaa arjen käynnistämistä, esimerkiksi pankkitilin avaamista. Suomen lainsäädännön mukaan kaikkien pankkien tulee tunnistaa ja

tuntea asiakkaansa. Tämän vuoksi pankit voivat vaatia seikkaperäistä selvitystä opiskelijalta, mistä hänen tuomansa käteinen on peräisin. Jos opiskelija ei ole osannut varautua tähän, hänellä ei välttämättä ole vaadittavaa dokumentointia (kuten lähtömaan tiliotteita, palkkakuitteja) mukana, ja tilin avaaminen vaikeutuu. Kansainväliset opiskelijat tarvitsevat myös Suomeen muuttaessaan sairausvakuutuksen, sillä he eivät pääsääntöisesti ole julkisen terveydenhuollon piirissä. Sairausvakuutuksen voimassaolon tärkeys konkretisoituu sairastumisen tai tapaturman yhteydessä.

Pohjois-Savossa on reagoitu kansainvälisten opiskelijoiden haastavaan asettautumisen prosessiin. Oppilaitoksissa on otettu käyttöön kansainvälisten opiskelijoiden tutorointi, ja tutoreina toimivat aiemmin alueelle muuttaneet kansainväliset opiskelijat. Oppilaitokset ja Kuopion kaupungin International House Kuopio keskustelevat yhteistyön tiivistämisestä, ja oppilaitoksissa pyritään luomaan pysyvämpiä ja kattavampia palveluita kansainvälisille opiskelijoille. Kuopion kaupunki on myös luonut International Student Councilin, joka tuo kansainvälisten opiskelijoiden äänen paremmin kuuluviin kaupunkiorganisaatiossa.

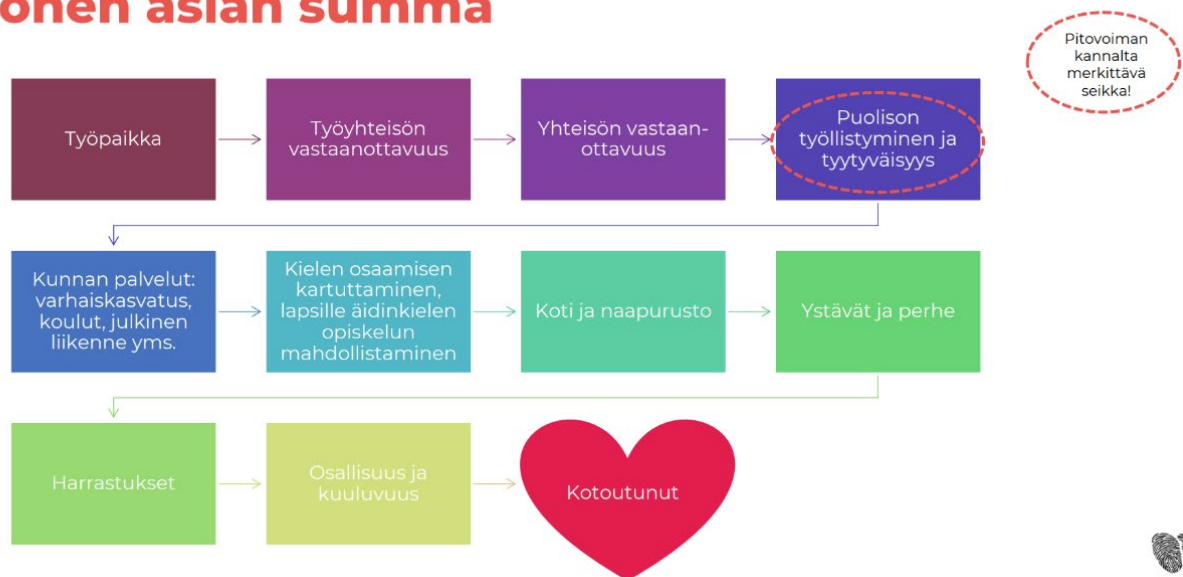
3. Kotoutuminen: teoriassa ja käytännössä

Työ- ja koulutusperusteiset maahanmuuttajat eivät kuulu lakisääteisten kotoutumispalveluiden piiriin. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, ja näin ollen työntekijän tai kansainvälisen opiskelijan oman aktiivisuuden lisäksi paikallisyhteisön vastaanottavuudella on suuri merkitys, kuten myös henkilön työyhteisön tai oppilaitoksen vastaanottavuudella. Lisäksi kotoutumiseen vaikuttaa puolison ja perheen tilanne. Kotoutuminen Pohjois-Savoon on siis monen asian summa, ja vaikka henkilö perheineen voisi tuntea Pohjois-Savon jo kodikseen, päätökseen Pohjois-Savoon jäämisestä vaikuttaa moni seikka.

3.1 Kotoutuminen teoriassa

Työperusteisella maahanmuuttajalla on ensimmäisenä kiinnekohtana Pohjois-Savossa sijaitseva työpaikka. Työ itsessään ei kuitenkaan kotouta. Työnantajalla voi olla etenkin alussa suuri rooli, sillä työyhteisön vastaanottavuus ja erilaiset yhteiset ”kissanristiäiset” ja esimerkiksi kiinnostusten kohteiden pohjalta luodut ryhmät työkavereiden kanssa voivat olla ensimmäinen askel työpaikan ulkopuolisten sosiaalisten suhteiden luomiseen. Mikäli työtehtävissä vaaditaan suomen kieltä, on kielen paremmassa oppimisessa työnantajan tuella suuri rooli. Ja vaikka työtehtävissä ei tarvitsisi suomen kieltä, lisää kielen oppiminen ja kehittyminen osallisuuden tunnetta paitsi työpaikalla, myös arjessa.

Työn perässä muuttaneelle kotoutuminen on monen asian summa

KUVIO 3: Työperäisesti maahanmuuttaneen kotoutumisen tekijät.

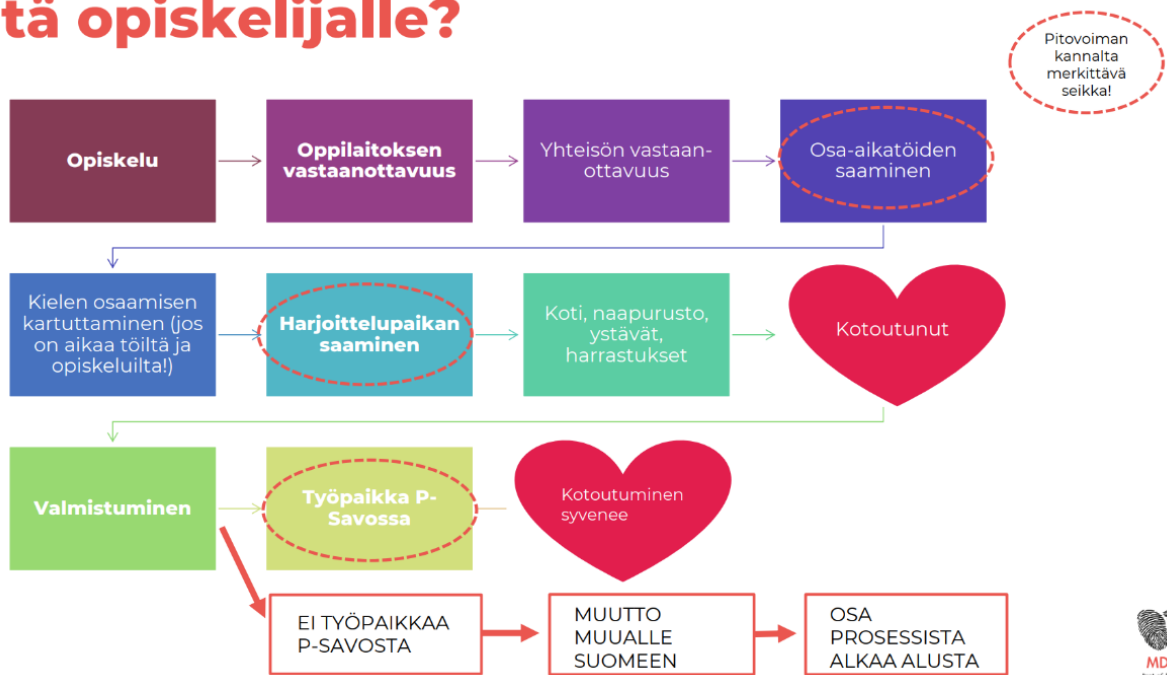
Vaikka henkilöllä on työpaikka Pohjois-Savoon muuttaessa, ei se tarkoita automaattisesti kotoutumista. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa ympäröivällä yhteiskunnalla on suuri merkitys. Myös puolison työllistyminen ja perheen tyytyväisyys uuteen asuinpaikkaan on merkittävässä roolissa pitovoiman näkökulmasta.

Kansainvälisellä opiskelijalla kotoutumisen prosessi alkaa opintojen yhteydessä, mutta Pohjois-Savon pitovoiman kannalta työllistymisen välietapit ovat tärkeässä roolissa. Moni kansainvälinen opiskelija etsii osa-aikaisia töitä heti Pohjois-Savoon saavuttuaan rahoittaakseen elämisen ja opiskelunsa. Moni heistä lähettää rahaa myös kotimaahansa perheensä tai sukunsa tukemiseksi. Mikäli tätä osa-aikaista työtä on vaikea saada, saattaa kansainvälisen opiskelijan taloudellinen tilanne vaikeuttaa myös opintojen jatkamista.

Toinen merkittävä etappi etenkin ammattikorkeakouluopiskelijoilla on opintoihin kuuluvan pakollisen harjoittelun suorittaminen. Mikäli henkilö ei löydä harjoittelupaikkaa Pohjois-Savosta, hän saattaa muuttaa harjoittelupaikan perässä toiselle paikkakunnalle, mahdollisesti pois Pohjois-Savosta. Muutto toisaalle harjoittelun vuoksi voi tarkoittaa Pohjois-Savon houkuttelevuuden heikkenemistä.

Kolmas etappi on työllistyminen valmistumisen jälkeen. Mikäli henkilö ei löydä työpaikkaa Pohjois-Savosta, edessä on mitä varmimmin poismuutto paremman työllistymisen toivossa, jotta henkilö voi turvata oleskelulupansa Suomessa. Kansainvälisten opiskelijoiden pitovoiman kannalta oppilaitosten ja julkisen sektorin tekemä yritysyritysteistyö onkin äärimmäisen tärkeää, jotta merkittäviä kontakteja voi syntyä jo opintojen aikana.

Entä opiskelijalle?

KUVIO 4: Kansainvälisen opiskelijan kotoutumisen tekijät.

Opiskelijan kotoutuminen riippuu työllistymisestä Pohjois-Savoon. Jo opintojen aikana osa-aikaisen työpaikan ja/tai harjoittelupaikan löytäminen vahvistaa alueen pitovoimaa. Valmistumisen jälkeen Pohjois-Savossa pysymiseen vaikuttaa merkittävästi se, työllistyykö henkilö alueelle.

Mikäli työ- tai koulutusperusteinen maahanmuuttanut on perheellinen, pitovoimaan vaikuttaa useampi seikka. Onko henkilö voinut tuoda perheensä Suomeen? Onko puoliso työtön työnhakija ja kotoutuskoulutuksessa, ja työllistyykö alalleen, tai edes muuten tyydyttävään työhön? Vai onko puoliso työelämän ulkopuolella, ja minkälaisia palveluita hänelle mahdollisesti on kunnassa tarjolla? Kunnilla on vuoden 2025 alusta voimaan astuneiden TE24- ja KOTO24 -lakiuudistusten myötä kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä, ja palvelut ovat vielä osittain muotoutumassa uudistuksen jäljiltä. Kunta vastaa sekä työnhakijana olevien että työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä. Työvoimaviranomainen järjestää työnhakijana olevien maahanmuuttajien palvelut työllisyysalueella. Tämä koskee myös työnhakijana olevia kotoutuja-asiakkaita.

Koska lakisääteiset kotoutumispalvelut eivät kata työ- ja koulutusperusteisia maahanmuuttaneita, on kunnan muilla palveluilla ja paikallisilla kolmannen sektorin toimijoilla merkittävä rooli kotoutumisen tukemisessa. Esimerkiksi kirjastot voivat olla suuressa roolissa maahan muuttaneiden tavoittamisessa, sillä kirjasto on kaikissa kunnissa olemassa oleva matalalla kynnyksellä saavutettava julkinen palvelu. Kirjastojen tehtäviin kuuluu kirjastolain

(1492/2016) mukaan tuki, ohjaus ja neuvonta tiedonhankintaan, tilojen tarjoaminen kansalaistoimintaan sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. Kirjastot toteuttavat lakisääteisten tehtävien lisäksi monipuolisia vapaa-ajan palveluita sekä omaehtoisen harrastamisen tukemista. Kirjastoja hyödyntävät myös kolmannen sektorin toimijat, joiden merkitys kotoutumisen tukemisessa nousi esiin myös Pohjois-Savossa. Järjestötoimijoiden toteuttama työ kulttuurisen moninaisuuden ja kielen opiskelun edistämiseksi on tärkeä osa palveluiden kokonaisuutta sekä niiden saavutettavuutta. Jotta tieto kirjaston ja kolmannen sektorin palveluista tavoittaa maahanmuuttaneen, on työnantajayhteistyö ja mahdollisuuksien mukaan kunnan monikielinen viestintä avainasemassa. Selvityksen liitteeksi on poimittu linkkilistaus Pohjois-Savon kuntien peruspalveluista: varhaiskasvatuksesta, kotoutumispalveluista ja kirjastopalveluista (LIITE 1).

3.2 Onnistunutta asettautumista ja kotoutumista tukevat hyvät käytännöt

Kunnat ja työllisyysalueet neuvonnan ja ohjauksen yhteyspisteinä

Pohjois-Savon alueella toimii kolme työllisyysaluetta (Ylä-Savo, Keski-Savo ja Kuopio), jotka kaikki toteuttavat asettautumista ja kotoutumista tukevia palveluita. Palvelut toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Alueen kunnissa on tehty yhteistyösopimuksia asettautumiseen ja kotoutumiseen liittyvien palveluiden tuottamisesta toisten kuntien tai työllisyysalueiden kanssa. Työllisyysalueiden ja kuntien palveluiden rakenteellisella yhdistämisellä päästään parhaimmillaan palvelemaan asiakasta yhden luukun periaatteella, jolloin neuvonta, ohjaus ja palvelut (lakisääteiset ja vapaaehtoiset) löytyvät saman katon alta asiakkaan statuksesta tai elämäntilanteesta riippumatta. Asettautumisen merkitys on tunnistettu myös työllisyysalueilla, palveluita on tarjolla vähintään neuvonnan ja ohjauksen muodossa kaikilla alueilla. Varkaudessa asettautuminen on nostettu jopa osaksi kaupunkistrategiaa.

Työllisyysalueilla on paljon hyviä toimintamalleja asettautumisen ja kotoutumisen edistämiseen.

Rakenteet ja yhteistyö

- International House -toiminta ja työllisyyspalvelut (TyöNavigaattori) saman katon alla (Kuopio)
- Kolmas sektori palveluntuottajana: esim. Settlementti Puijola (monikulttuurisuuskeskus Kompassi), SPR (matalankynnyksen kieliryhmät)
- Kuntien välinen yhteistyö palveluiden kehittämisessä ja tuottamisessa (esim. Sujuvasti Savo –hanke)
- Yhteistyö yhteiskuntaorientaation suunnittelussa ja kehittämisessä työllisyysalueilla

Palvelut

- Työllisyysalueella toimiva asettautumisen neuvontaa ja palveluita varten nimetty vastuuhenkilö
- Ohjaus peruspalveluihin, joihin maanmuuttajat eivät välttämättä muuta kautta löydä
- Ohjaus matalan kynnyksen mahdollisuuksiin oppia kieltä (kielikerhot, -kahvilat)
- Harjoittelumahdollisuudet kansainvälisille opiskelijoille maahanmuuttajapalveluiden parissa

Viestintä

- Kirje uusille kuntalaisille: vieraskielisille oma versio, jossa mukana kotoutumishjaajan käyntikortti
- Viestintämateriaalit kansainvälisille opiskelijoille heidän vielä ollessa lähtömaassa
- Kotoutumispalveluiden esitteet eri kieliversioilla
- Lukujärjestys kaikille avoimesta toiminnasta ja infoista
- Kansainvälisyyspalvelut kattokäsitteenä — helposti lähestyttävä
- Sosiaalisen median merkitys asettautumis- ja kotopalveluiden viestintäkanavana

Kansainväliset opiskelijatuutorit

Vertaistuki ja viestintä ovat tärkeitä elementtejä kansainvälisten opiskelijoiden asettautumisen sujumisen kannalta. Usein ensimmäiset uudessa asuinpaikassa syntyvät kontaktit ovat ne tärkeimmät, joiden kautta elämä alkaa järjestyä. Korkeakoulujen (Savonia, UEF) kansainväliset opiskelijatuutorit ja henkilökunta ovat kansainvälisille opiskelijoille usein tuo tärkeä ensimmäinen kontakti Pohjois-Savossa.

- Kansainväliset tuutorit ovat tärkeä vertaistuki ja linkki asettautumisessa uusille tulijoille, sillä tuutoreiden omakohtainen kokemus auttaa navigoinnin tukemisessa
- Opiskelijoiden välillä tapahtuva puskaradioviestintä on tärkeä tiedonvälityskanava: kansainvälisten tuutoreiden tiedot ja kokemukset välittyvät virallisissa ja epävirallisissa kanavissa eteenpäin tuutoroitaville opiskelijoille
- Oppilaitos ja sen tuki ovat alkuvaiheessa kansainvälisille opiskelijoille ensiarvoisen tärkeitä
- Oppilaitoksen tuki tärkeä myös tuutoreille, jotta heidän on mahdollista tarjota oikeaa tietoa ja positiivisia kokemuksia uusille tulokkaille

International Student council Kuopio

Kansainvälisten opiskelijoiden osallistaminen on hyvä keino saada ensikäden tietoa kansainvälisten opiskelijoiden tilanteesta. Opiskelijoista koostuva neuvosto on suora väylä julkiselle toimijalle kansainväliseen opiskelijayhteisöön. Kuopion kaupunki on kutsunut kokoon kansainvälisten opiskelijoiden neuvoston ja neuvoston yhteyshenkilö on maahanmuuttokoordinaattori.

- Neuvosto tuo kansainvälisten opiskelijoiden äänen kuuluviin ja lisää opiskelijoiden osallisuutta
- Opiskelijoiden välillä tieto kulkee epävirallisissa sosiaalisen median kanavissa ja puskaradiossa, neuvoston jäsenet ovat tärkeitä viestinviejiä vertaisviestinnässä
- Riittävästi resursoituna ja koordinoituna neuvosto on hyvä työkalu myös kaupunkien ja kuntien kansainvälisyyden kehittämisessä

Uraohjaus ja työelämämentorointi kansainvälisille opiskelijoille (mm. Savonia, Talent Hub)

Kansainvälisillä opiskelijoilla on tunnistettu tarve saada työpaikka ja palkkatuloja heti asettautumisen jälkeen. Usein opiskelijoiden olemassa olevat tiedot ja taidot eivät kuitenkaan luo parhaita edellytyksiä suomalaiseen työelämään ja suomalaisille työmarkkinoille siirtymiseen. Oppilaitoksissa ja hankkeissa on tehty hyviä kokeiluja uraohjauksessa ja mentoroinnissa.

- Työkaluja ja sparrausta työnhakuun Suomessa: käytännöt, työelämän kulttuuri (working life culture), työnhakutaidot ja -asiakirjat sekä oman osaamisen sanoittaminen
- Talent Hub hankkeen ylläpitämä Talent Pool -tietokanta, johon kerätään osaajapankkia kansainvälisistä osaajista, jota hankkeen työnantajakumppanit voivat hyödyntää rekrytoidessaan
- Yritysyhteistyö: mentorit yrityksistä, yritysvierailut
- Future Talents Team -opiskelijat yritysyhteistyössä välittäjinä
- TULOSSA: MOOC-kurssi työnhakutaidoista suomalaisessa työelämässä (Talent Hub)
- TULOSSA: kansainvälisille osaajille suunnattu yhdessä Kuopion kaupungin kanssa toteutettu kysely, kansainväliset opiskelijat mukana toteuttamassa, tuloksia odotettavissa lähitulevaisuudessa (Talent Hub)

Asettautuminen	Työllistyminen	Kotoutuminen
» Paikallisten viranomaispalveluiden saatavuudessa ylipäänsä parannettava » Eri kohderyhmien volyymipiikkien huomioiminen: kausityöläiset keväällä, kv-opiskelijat syksyllä » Yhteistyö asettautumiseen liittyvien ei-viranomaispalveluiden kanssa kannatettavaa (pankit, teleoperaattorit, yksityiset vuokranantajat), jotta heidän kriteerinsä voidaan viestiä etukäteen tulijoille » Kv-opiskelijoiden asettautumisen prosessin parantaminen ensisijaista » Kv-tutoreiden rooli merkittävä kv-opiskelijoiden asettautumisen prosessin tukemisessa » Työllisyysalueiden, kuntien ja oppilaitosten kv-opiskelijoiden tukipalveluiden riittävä resurssointi tärkeää	» Työnantajat avainasemassa: • Mentorointiohjelmat ja matalan kynnyksen kohtaamiset • Muiden yrittäjien esimerkki: "savo, suomi, enkku, elekieli" • Kunnat työnantajina esimerkkinä yksityiselle sektorille • Rekrytointikynnyksen madaltaminen yritysyhteistyöllä » Henkilön työnhakutaidoilla suuri merkitys ja yksilöllinen ura-ohjaus tärkeää (jos mahdollista) • Osaamisen sanoittaminen • Kv-opiskelijoilla työpaikan tarve heti • Harjoittelupaikan merkitys alueelle työllistymisessä myöhemmin • Kv-opiskelijoilla kielen opiskeluun rajallisesti aikaa opintojen ja osa-aikatyön yhteydessä, vaikeuttaa työllistymistä ja kotoutumista	» Yhteisön vastaanottavuus, kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi • Kolmannen sektorin merkitys suuri: esim. Settlementti Puijolan Kompassi • POSELYn Hyvät väestösuhteet » Osallisuuden tunne: International Student Councilin tuo kansainvälisten opiskelijoiden äänen kuuluviin » Puolisoiden huomioiminen palveluissa – puolison työllistyminen tukee pitovoimaa

KUVIO 5: Yhteenvedo Pohjois-Savoon asettautumiseen, työllistymiseen ja kotoutumiseen liittyen.

4. Ehdotuksia asettautumisen prosessin kehittämiseksi Pohjois-Savossa

Selvityksen pohjalta nousee teemoja, joiden parissa asettautumista voidaan kehittää yhteistyössä alueellisesti jatkossa. Nämä on tiivistetty kolmeksi ehdotukseksi, joita ovat säännöllinen asettautumisen foorumi, kansainvälisten opiskelijoiden osallistaminen sekä kansainvälisten opiskelijoiden asettautumisen polun kuvaaminen paikkakuntaakohtaisesti.

Ehdotus 1: Säännöllinen asettautumispalveluiden foorumi tiedonvaihdon lisäämiseksi

Asettautumisen kokonaisuus alueella kaipa viestintää ja yhteistyötä erityisesti nyt, kun asettautumisen ja kotoutumisen palvelut ovat laki- ja palvelu-uudistuksen (TE- ja KOTO24) jälkeen muotoutumassa. Toimiva yhteistyömuoto voisi olla asettautumisen foorumi, jossa olisi edustettuna laajasti asettautumisen toimijoita Pohjois-Savon alueelta.

Osallistajat: asettautumisen ja kotoutumisen edistämisen viranomaistoimijat, kunnat ja työllisyysalueet, oppilaitokset, hyvinvointialue sekä yrityssektorin, vuokra-asuntomarkkinoiden, pankkien ja kansainvälistä rekrytointia alueelle toteuttavien yritysten edustajia.

Aineistoista nousseita ajankohtaisia ja alueella yhteisesti käsiteltäviä asioita ovat ainakin:

- Kotikunnan saamisen lakisääteiset edellytykset ja prosessi
- Kansainvälisten opiskelijoiden terveydenhuolto sekä sairausvakuutuksen merkitys
- Pankkien mahdollisuudet palvella työ- ja koulutusperusteisia maahanmuuttajia sekä lakisääteiset tietokriteerit esim. käteisen tallettamiseen tilin avaamisen yhteydessä
- Kansainvälisiä osaajia tavoittelevien, rekrytoivien sekä heitä asettautumisen asioissa palvelevien yritysten ja yhteisöjen monimuotoisuusosaaminen: tieto parantaa osaamista kansainvälisyydestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta sekä antaa mahdollisuuden tarkastella asenteita maahanmuuttajia kohtaan

>> tiiviimpi viestintä ja yhteistyö sekä mahdollinen yhteistyöfoorumi johtavat parempiin edellytyksiin saada kansainvälisiä osaajia alueelle ja auttavat ratkomaan asettautumisen pullonkauloja

Ehdotus 2: Kansainvälisten opiskelijoiden osallistaminen ja rakenteiden luominen

Kansainväliset opiskelijat ovat monesta näkökulmasta haastavimmassa asemassa asettautumisen suhteen (ks. luku 3). Kansainvälisten opiskelijoiden osallistamisessa on paljon potentiaalia hyödynnettävissä asettautumisen prosessin parantamiseksi ja tiedon levittämiseksi opiskelijayhteisössä. Hyviä käytäntöjä (ks.3.2.) alueelta löytyy, seuraava askel on pysyvien rakenteiden luominen opiskelijoiden osallistamiseen laajemmin ja säännönmukaisemmin sekä viestintäkäytäntöjen luominen yhdessä kansainvälisten opiskelijoiden kanssa.

Osallistajat: oppilaitokset, kansainväliset tuutorit ja kansainväliset opiskelijat, International Student council, International House Kuopio, Kuopion ja Varkauden asettautumispalvelut

Aineistoista nousseita asioita, joita olisi tärkeä käsitellä yhteistyössä opiskelijoiden kanssa ja nostaa esiin erityisesti viestinnässä:

- Mitä tietoa opiskelijat tarvitsevat ennen kotimaastaan lähtöä (esim. pankin käytännöt)?
- Mitä väyliä opiskelijat käyttävät tiedonhankintaan — miten varmistetaan oikean tiedon leviäminen?
- Mikä sisältö olisi hyödyllisintä alun tervetulotapahtumissa: esim. kuntien tarjoamat asettautumisen ja kotoutumisen palvelut sekä peruspalvelut.

>> johtaa laadukkaampaan tiedonvälitykseen sekä virallisissa että epävirallisissa viestintäkanavissa sekä tiivistää yhteistyötä tulevien kansainvälisten osaajien kanssa

Ehdotus 3: Kansainvälisen opiskelijan asettautumisprosessi -polku

Kansainvälisten opiskelijoiden asettautumista sujuvoittamaan voisi olla tarpeellista kuvata Pohjois-Savon **asettautumisprosessi** polkumallina tulijan näkökulmasta paikkakuntaakohtaisesti tai työllisyysalueiden tasolla (aihiona voi hyödyntää luvussa 2 esitettyä kuvaa). Polku palvelisi kansainvälisiä opiskelijoita jo lähtömaassa, mutta etenkin Pohjois-Savoon saapumisen jälkeen, sekä tuutoreita, oppilaitoksia ja julkisen sektorin ohjausta ja neuvontaa tarjoavia tahoja.

Osallistujat: oppilaitokset, viranomaiset, kuntien tarjoamat ohjaus- ja neuvontapalvelut, vertaisasiantuntijat (kansainväliset opiskelijat)

Aineistoista nousseita asioita, joita asettautumisen polun mallintamisessa tulisi huomioida:

- Paikkakuntaakohtaisesti (ainakin Kuopio ja Varkaus) räätälöidyt versiot varustettuna lisätiedoilla vaadituista dokumenteista, lupaprosessien ym. arvioidusta kestosta, virastojen ja palveluja tarjoavien yhteystiedot sekä ohjeet ajanvaraukseen.
- Viranomaispalveluiden lisäksi mukaan myös muut palveluntarjoajat, joiden palvelut ovat välttämättömiä asettautumisessa (pankit, teleoperaattorit, vakuutusyhtiöt, yms.).
- Dokumentissa tulee myös huomioida käsittelyssä mahdollinen viranomaisen harkintavalta, eli poikkeustapaukset mahdollisia.

>> johtaa parempaan asettautumisprosessiin valmistautumiseen jo lähtömaassa ja parempaan asettautumisen kokemukseen Pohjois-Savossa

5. Lähteet

Maahanmuuttoviraston sivustot työ- ja koulutusperusteiseen maahanmuuttoon liittyen:

[Töihin Suomeen | Maahanmuuttovirasto](#)

[Opiskelijan oleskelulupahakemus | Maahanmuuttovirasto](#)

[Kausityö | Maahanmuuttovirasto](#)

Pohjois-Savon ELY-keskus: [Asettautumispalveluilla veto- ja pitovoimaa Pohjois-Savoon, 2024](#)

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2025). Kotoutumisen sanasto 2. laitos. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 25:11.

[Kotoutumisen sanasto, 2. laitos](#)

Work in Finland, Kansainvälisen rekrytoinnin opas, 2025:

[Kansainvälisen rekrytoinnin opas saavutettava fin 270225.pdf](#)

KESKEISET LAIT

Laki kotoutumisen edistämisestä: [681/2023 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä: [380/2023 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella [719/2018 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

LIITE 1 Pohjois-Savon kuntien peruspalvelut maahanmuuttajille — linkit palveluihin

Kunta	Varhaiskasvatus	Kotoutuminen	Kirjasto
Iisalmi	Varhaiskasvatus - Iisalmi	Kansainvälisyyspalvelut - Iisalmi	https://iisalmi.fi/vapaa-aika/kirjasto/
Joroinen	Varhaiskasvatus - joroinen.fi	Maahanmuuttopalvelut - joroinen.fi	https://www.joroinen.fi/liikunta-ja-vapaa-aika/kirjasto/
Kaavi	Varhaiskasvatus – Kaavin kunta	Työttömien työnhakijoiden palvelut tuottaa Kuopion työllisyysalue: https://www.kuopio.fi/tyollisyys-ja-yrityminen/tyollisyyspalvelu/internationalhouse/maahanmuuttopalvelut/	Kaavin kirjasto Palvelupisteet ja aukioloajat Kuopio
Keitele	https://www.keitele.fi/etusivu/Varhaiskasvatus-ja-koulutus/Varhaiskasvatus	Kansainvälisyyspalvelut - Iisalmi	https://www.keitele.fi/etusivu/Vapaa-aika-ja-liikunta/Kirjastopalvelut-ja-kansalaisopisto
Kiuruvesi	https://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Varhaiskasvatus	Kansainvälisyyspalvelut - Iisalmi	Kirjasto - Kiuruveden kaupunki
Kuopio	https://www.kuopio.fi/varhaiskasvatus-opetus-ja-nuorisopalvelut/varhaiskasvatus/	Maahanmuuttopalvelut, kotoutuminen - Kuopio	Kuopion kaupunginkirjasto - Finna Kuopio

Lapinlahti	Lapinlahti - Varhaiskasvatus	Maahanmuuttopalvelut, kotoutuminen - Kuopio	Lapinlahti - Lapinlahden pääkirjasto
Leppävirta	Varhaiskasvatus - Leppävirta	Palvelut maahanmuuttajille / Immigration services - Leppävirta	https://leppavirta.finna.fi/
Pielavesi	Varhaiskasvatus - Pielaveden kunta	Maahanmuuttajapalvelut - Pielaveden kunta	Kirjasto - Pielaveden kunta
Rautalampi	Varhaiskasvatus ja esiopetus - Rautalampi.fi	Palvelut yhteistyössä Suonenjoen kanssa (kts. Suonenjoki)	Kirjasto - Rautalampi.fi
Rautavaara	Varhaiskasvatus - Rautavaaran kunta	https://www.rautavaara.fi/asukkaille/maahanmuuttajat/	Kirjasto - Rautavaaran kunta
Siilinjärvi	Varhaiskasvatus - Siilinjärven kunnan verkkosivut	Maahanmuuttopalvelut - Siilinjärven kunnan verkkosivut	Kirjasto - Siilinjärven kunnan verkkosivut
Sonkajärvi	Varhaiskasvatus - Sonkajärvi	Maahanmuuttajapalvelut - Vierema	Kirjasto - Sonkajärvi
Suonenjoki	https://suonenjoki.fi/etusivu/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/	https://suonenjoki.fi/ukraina/	Kirjasto - Suonenjoki

Tervo	Varhaiskasvatus - Tervo	Työttömien työnhakijoiden palvelut tuottaa Kuopion työllisyysalue: https://www.kuopio.fi/tyollisyys-ja-yrittaminen/tyollisyyspalvelu/internationalhouse/maahanmuuttopalvelut/	https://www.tervo.fi/kirjasto
Tuusniemi	https://www.tuusniemi.fi/varhaiskasvatus	Maahanmuuttopalvelut, kotoutuminen - Kuopio	https://www.tuusniemi.fi/kirjasto
Varkaus	https://varkaus.fi/fi/sivu/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/varhaiskasvatus-varkaudessa	https://varkaus.fi/fi/maahanmuuttopalvelut	https://varkaus.fi/fi/sivu/hyvinvointi-ja-vapaa-aika/kirjasto
Vesanto	https://vesanto.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/	https://vesanto.fi/hyvinvointi/kotouttaminen/	https://vesanto.fi/hyvinvointi/kirjasto/
Vieremä	https://vierema.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/	Maahanmuuttajapalvelut - Vieremä	https://vierema.fi/vapaa-aika-ja-hyvinvointi/kirjasto/